

naar det er naturligt og ikke er opftruet til et Echo af det fine Eprog, enten det saa er i Hjemmet eller Skolen, det lyder. Men naar vi tage Skolefagen fra det Standpunkt, hvorfra ærebe Medlemmer betragte den, og navnlig gaae ud fra, at Almue skolens Opkomst skal fremfalbes ved en høiere Paavirkning, eller rettere ved en videnskabelig Paavirkning fra oven af, fra Høiskolerne osv., saa troer jeg, at dette vilde give et overordentlig uheldigt Resultat; det vil ikke være rigtigt at søge at ordne Skolevæsenet fra oven nedad; thi, naar vi betragte Videnskabeligheden, idetmindste i mange af dens Enkligheder, saa staaer den jo ganske løsrevet fra Folkelivet, har aldeles Intet dermed at gjøre. Ja, man har endog saa villet gjøre virkelig videnskabelige Theorier til Gjenstand for Skoleunderviisningen, har villet gjøre gjældende, at de skulde indføres i Skolerne som Troestærdomme! Naar jeg hører dette, maa jeg tilstaae, at det er min Overbeviisning, at naar Skolen skal indrettes paa den Maade, at der i den saaledes skal tages Hensyn til Videnskabeligheden, saa vil det aldrig kunne blive en Skole, som vil tjene den danske Bøndestand — der Bøndestanden forstaaer jeg alle dem, der leve paa Landet, baade Huusmænd og Gaardmænd —, thi jeg mener, at man dog altid bør gaae ud fra, at den Oplysning og Dannelse, der meddeles i Skolen, maa være en saadan, der passer til de Forhold, hvori de som Medlemmer af det danske Folk kunne vente at blive stillede. At der i Skolen bør meddeles Oplysninger med Hensyn til enkelte videnskabelige Tanker, som ere vigtige for Livet og for Oplysningen, det vil jeg med den bedste Villie indrømme; men, naar Videnskaben befatter sig med noget ganske Andet, vil paa trænge sig Skolen med sine Formodninger og Slutninger og gjøre disse til Troestærdomme i Almueunderviisningen, da forekommer det mig, at vi maae frabede os den; thi den hører ikke hjemme i Almue skolen, og jeg tør sige: ikke heller i Folkelivet, uden forsaavidt den kan befordre dets Udviisning. Der er her desuden et andet Punkt, som kommer i Betragtning, naar man taler om at ophjælpe Skolevæsenet. Vi vide jo, at vore Almue skolelærere uddannes

fra en Side, der langtfra er saa folkelig, som man kunde ønske det; vore Almue skolelærere faae deres Dannelse fra de lærde Skoler, eller fra Lærere, som ere udgaaede derafra, og som man just ikke kan kalde folkelige; men saalange det stæer, kan det ikke tænkes, at Skolen vil faae den Grund at hvile paa, som den skulde, nemlig den folkelige Underviisning; det er min bestemte Mening, at staaer Almue skolelærernes Underviisning den folkelige imod, da er den mere skadelig, end den gavner, fordi den da gaaer modsat det folkelige Liv, og det er min Overbeviisning, at løsriver man sig i Almue skolen herfra, saa løsriver man sig med det Samme fra den danske Folkeand. Men vil man endelig ophjælpe Almueunderviisningen, da maa man begynde med at om-danne det lærde Skolevæsen, saa at det kan staae i nogen Samklang med Folkelivet; stæer dette ikke, vil det ikke føre til Noget, hvor meget man end arbejder paa at forbedre Almueunderviisningen. Men jeg vender tilbage til Skoletvangen. Er det dog ikke et forstrakteligt Ord, dette „Skoletvang“? Der er noget vanærende deri. Jeg vilde søle mig herst krænkert, hvis Noget vilde tvinge mig til at sende mine Børn i en Skole, som jeg ikke syntes om; jeg vilde søle mig krænkert i mit inderste Hjerte saa dybt derved, at jeg vilde ghye ved at utale det, og førend jeg skulle tvinges til at sende mine Børn i Skole, skulde jeg modsætte mig det til det Yderste, saa at det ikke skulde stæe paa anden Maade, end om man vilde dertil bruge Politimagten og slæbe dem derhen. Det undrer mig ellers, at den danske Bøndestand endnu ikke er kommen videre, men endnu befinder sig paa dette Standpunkt, og at den endnu ikke tilfulde føler det Krænkende og Vanærende i, at den skal tvinges til at lade sine Børn gaae i Skole, og at man fra den anden Side troer, at vi ikke have Følelser, der kunne krænktes, og at vi ikke søle det Krænkende og Saarende ved, at man byder os Tvang i Folkeophyisningsfager. Jeg skal ikke videre ud-tale mig om denne Sag; thi det er jo i Grunden kun en Forespørgsel, der ligger for, kun skal jeg gjentage, at det er vist, at, naar vi give Frihed i dette Punkt, saa gavne vi i det Hele Underviisningen, medens vi, naar vi vedblive